

Mentre (que)

L'oposició que estableix entre dues accions comporta que entre aquestes dues accions hi hagi alguna cosa en comú. És normal de dir *El cap de secció té un mes de vacances i jo només en tinc quatre dies*, perquè la relació entre el cap de secció i jo és òbvia. Però si algú que no és funcionari municipal diu: *L'alcalde fa un mes de vacances i jo només en faig quatre dies*, qualsevol que ho senti es preguntarà quina relació hi ha entre l'alcalde i el qui ha profert aquesta frase (que podria ésser, per exemple, el fet d'haver projectat de fer-les plegats). Aquestes coses en comú que hi ha entre dues accions entre les quals establir una oposició pot ésser la simultaneïtat. I, de fet, la simultaneïtat entre dues accions és una circumstància que ens induïx tant a establir-hi una oposició que aquestes dues idees arriben, en alguns casos, a fer-se indistingibles. Per això hi ha certs termes gramaticals, com ara tot i mentre, que expressen o emfasitzen totes dues idees, o més exactament, com en el cas de mentre, que expressant en principi simultaneïtat, hagué acabat denotant també oposició. Així, si dicem: *Mentre jo repasso les proves tu companyia la revista*, s'expressa simplement la idea de simultaneïtat, però si diem *Mentre nosaltres passivem gana, ells s'actipaven de valent*, aquesta idea de simultaneïtat encloï ja la d'oposició.

Aquesta expressió de la idea d'oposició, enclosa en la de simultaneïtat, que té tan sovint la conjunció *mentre*, ha fet que originés una locució amb l'adjunció normal del terme conjuntiu *que*, és a dir, *mentre que*, la qual té ja específicament i exclusivament el valor d'oposició. Dit altrament, *mentre que* és una locució conjuntiva concessiva, que expressa l'oposició que hi ha entre les accions de les dues oracions que enllaça, accions que poden ésser, certament, simultànies, però que no cal necessàriament que ho siguin. Així, tant podem dir: *Jo vage seguir les savies instruccions, mentre que tu vas fer el que vas voler*, en què no s'exclou una possible simultaneïtat, com *Tu és vas pagar a cinquanta, mentre que a mi me'ls cobren a setanta*, en què les formes verbals indiquen clarament que no hi pot haver simultaneïtat. Ruaix (*El català en fides*)⁽²⁾ admet també *mentre* indicant només oposició, sense simultaneïtat. No el contractarem, però creiem preferible *mentre que*. Si que ens sembla rebutjable, en canvi, *mentre que* indicant només simultaneïtat: *Mentre que tu regues jo escombo*.